

Znanstveni skup *Women in Science and Technology* (Žene u znanosti i tehnologiji)

Zagreb, 5. – 6. lipnja 2008.

Izjava, sada već bivšega rektora harvardskoga sveučilišta, Lawrencea Summersa da žene posjeduju manje urođenih sposobnosti za bavljenje znanosti od muškaraca, izazvala je brojne reakcije i kritike pripadnika i (posebice) pripadnica šire znanstvene zajednice. Iako se nedugo potom Lawrence Summers ispričao cijeloj znanstvenoj zajednici, uz objašnjenje da je njegova izjava izvučena iz konteksta i krivo interpretirana, potaknula je brojne rasprave o spolnim razlikama u znanosti ne samo na Harvardu, nego i u svjetskim razmjerima.

Interes i potreba za boljim razumijevanjem ove složene problematike, spolnih razlika u znanosti i tehnologiji, nisu ni otkriveni ni aktualizirani tek sada, no navedeni primjer dobro ilustrira koliko je problem neravnopravnosti žena u znanosti i dalje aktualan i osjetljiv. Profesionalni položaj i perspektiva žena (znanstvenica) ni danas se ne može izjednačiti s profesionalnim položajem i perspektivom muškaraca (znanstvenika). One se i dalje suočavaju s problemima kao što su, primjerice, pripisivanje znanstvenih zasluga muškim kolegama (*Matildin efekt*), sporiije stjecanje znanstvenih stupnjeva, postojanje nevidljive granice profesionalnih postignuća žena (*tzv. glass ceiling*) itd.

Upravo je sve navedeno potaknulo znanstvenike i znanstvenice okupljene u međunarodnoj istraživačkoj mreži za sociologiju znanosti i tehnologije (SSTNET) da organiziraju dvodnevnu radionicu na kojoj se raspravljalo o položaju žena u znanosti i tehnologiji s više aspekata. Ovaj međunarodni znanstveni skup naslovljen *Women in science and technology* održan je 5. i 6. lipnja 2008. godine u Zagrebu u organizaciji Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu i SSTNET-a (*Sociology of Science and Technology Network*), a pod pokroviteljstvom European Sociological Association (ESA).

Četrdesetak sudionika iz većega broja zemalja (Austrija, Češka, Hrvatska, Finska, Njemačka, Portugal, Slovenija, Švedska, Nizozemska, UK, SAD i Australija) imalo je priliku prezentirati i prodiskutirati teorijske i metodološke pristupe, te recentne nalaze svojih istraživačkih studija spola u znanosti i tehnologiji.

Skup je otvorila i u ime organizacijskoga odbora pozdravila Katarina Prpić s Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu.

Copyright © 2008 Institut za društvena istraživanja u Zagrebu – Institute for Social Research in Zagreb
Sva prava pridržana – All rights reserved

Prvoga dana skupa održano je ukupno jedanaest izlaganja koja su bila podijeljena u tri tematska bloka: *Women in S&T-Comparative and Historical Perspective*, *Gender and Science – Conceptual Frameworks* i *Women's Scientific Careers and Performance*.

Iz prvoga tematskog bloka *Women in S&T-Comparative and Historical Perspective* izdvojila bih zanimljivo izlaganje Luise Oliveire i Helene Carvahlo naslovljeno *The Stratification of the S&T Space and Gender Discrimination*. Autorice su kroz set indikatora istraživale povezanost stupnja znanstveno-tehnološke razvijenosti i spolne diskriminacije u zemljama članicama EU-a. Zaključuju da spolna diskriminacija postoji, ali se ne može generalizirati na sve indikatore i segmente znanosti i tehnologije. Također su ustanovile da postoje nacionalne osobitosti u spolnoj diskriminaciji koje nisu direktno povezane s položajem zemlje u S&T stratificiranom prostoru.

U sljedećem tematskom bloku pažnju je privukao rad *Gender in/equality and the (complete) inclusion of women in science* autorice Mace Jogan, koja se osvrnula na androcentični i mizogini društveni poredak u znanosti do čije parcijalne dekompozicije dolazi. Ukazala je na horizontalnu (prema znanstvenim područjima) i vertikalnu segregaciju žena ("žene kao akademski proletarijat"). Spolna je diskriminacija, ustvrdila je, svjetski problem, a posebno se osvrnula na položaj žena znanstvenica u Sloveniji.

Nakon pauze za ručak, uslijedio je treći tematski blok pod nazivom *Women's Scientific Careers and Performance* koji je sadržavao je niz zanimljivih izlaganja i empirijskih podataka. Iako je selekcija radova nezahvalan zadatak, izdvojila bih njih nekoliko. Marcela Linkova u svome je izlaganju *Freedom, kids and performance: gendered notions of success and failure in the academy* razmatrala da li preferiranje nekih obrazaca ponašanja može spriječiti žene u razvoju znanstvene karijere. Julia Melkers, Zeyrep Esra Tanyildiz i Agrita Kiopa u radu *Bridging the Differences: The Role of Mentoring in Closing the Gap for Women Academic Scientists* analizirale su ulogu mentorstva u prevladavanju jaza za žene u znanosti, pri čemu su interpretirale podatke iz kompleksnoga i obuhvatnoga istraživanja provedenoga na uzorku istraživača i istraživačica na američkim akademskim institucijama. Naposljetku, Katarina Prpić i koautori u radu pod nazivom *Gender Differences in Research Productivity of Natural and Social Scientists* prezentirali su rezultate bibliometrijske studije provedene kako bi se istražile spolne razlike u produktivnosti hrvatskih prirodnoznanstvenika i društvo znanstvenika.

Sljedećega dana preostalih osam izlaganja organizirana su u dva tematska bloka: *Gender and Technology* i *Gender Issues and Policies*.

U bloku *Gender and Technology* Anitza Geneve u radu pod nazivom *Pathways of desire: Influences on women participation in the Australian Digital Content* razmatrala je faktore koji utječu na sudjelovanje žena u ICT industriji, dok su Jasminka Lažnjak, Jadranka Švarc i Željka Šporer analizirale zastupljenost žena u hrvatskim

tehnolojskim projektima. U svome izlaganju *Women Innovators: Gender Differences among Participants in Technology Projects in Croatia* Lažnjak i koautorice zaključuju kako ne postoje značajne spolne razlike u sudjelovanju na projektima te u stavovima prema komercijalizaciji znanstvenih istraživanja. Ali isto tako naglašavaju da su žene zbog svoje veće akademske orijentiranosti manje uspješne u komercijalizaciji, te ističu više prepreka na koje nailaze.

Zadnji tematski blok bio je posvećen znanstvenoj politici. Zamijećeno je izlaganje *The recruitment of young people for R&D activity and gender equality – the case of Slovenia* u kojem Franz Mali, Maja Škafar i Blanka Jelnicar analiziraju mjere kojima se u Sloveniji potiče regrutiranje mladih ljudi u znanost sa stajališta spolne ravnopravnosti. Posebnu pažnju auditorija izazvalo je i izlaganje Anke Reinhardt *Closing the Gap – How Scientific Results Feed Practical Research Policy* koja je prezentirala kako DFG (Deutschen Forschungsgemeinschaft), njemačka organizacija za financiranje temeljnih istraživanja, nastoji razumjeti položaj žena u znanosti, te prilagoditi procedure financiranja kako bi zadovoljila specifične potrebe znanstvenica.

Međunarodna radionica zaključena je raspravom o budućim smjernicama u radu SSTNET-a, te planovima za izdavanje zbornika koji bi sadržavao najkvalitetnije radove s ovoga skupa. Popis svih izlagača s naslovima prezentiranih radova trenutno je dostupan na stranicama www.idi.hr.

Tijekom ovoga dvodnevnog skupa mogla su se čuti brojna zanimljiva izlaganja kojima se nastojalo doprinijeti boljem razumijevanju faktora i mehanizama neravnopravnoga položaja i uloge žena u znanstvenim zajednicama i institucijama, odnosno u cijeloj znanstvenoistraživačkoj djelatnosti. Vrijednost ovoga skupa leži i u njegovom nastojanju da unaprijedi komunikaciju među znanstvenicima koji se bave društvenim proučavanjima znanosti (*social studies of science*).

Naposljetku, možemo zaključiti kako postizanje ravnopravne i potpune participacije žena u svim znanstvenim disciplinama, i na svim razinama, treba biti dio ne samo međunarodne, nego i domaće znanstvene politike.

Adrijana Šuljok
Zagreb